

4

Grimmige sfeer

Een Palestina-protest liep uit op een achtervolging op straat. Joodse studenten voelen zich bedreigd. 'De universiteit gedraagt zich niet als academisch instituut waar vruchtbare discussies mogen plaatsvinden'

Verkiezingskoorts Kandidaat-Kamerleden zetten hun studie even op een laag pitje om campagne te voeren. Ze flyeren, debatteren of hopen zelfs op een arrestatie. 'De best mogelijke uitkomst is dat ik drie dagen in de cel slaap'

7

Wagner Hoe Poetin met een spookleger sancties omzeilt

10

LITERAIR TALENT OPGELET

Wedstrijd Schrijf een kerstverhaal en win **€250** aan boekenbonnen!

kijk op www.mareonline.nl

Minerva: geschokt door ‘geschop’

Een student van Minerva is bij een inauguratie dermate ‘gestompt en geschopt’ dat hij moest worden opgenomen in het ziekenhuis. Het verband Completa en een aanwezig bestuurslid zijn voorlopig geschorst. De vereniging heeft aangifte gedaan. ‘Dit past niet bij ons karakter.’

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

‘De aspirant-leden van het verband Completa gingen door een Haag gevormd door jongens uit het gezelschap’, legt voorzitter Reinier Nijman uit. ‘Op het moment dat ze door de Haag heen zijn, zijn ze in feite geïnaugureerd en krijgen ze een das van het gezelschap. In de Haag hebben fysieke misstanden plaatsgevonden en is er door een aantal leden gestompt en geschopt.’ Nijman wil om privacy-redenen niet ingaan op de medische toestand van het slachtoffer. Volgens *De Telegraaf* zou het slachtoffer in zijn buik zijn geschopt en heeft hij daarbij ‘mogelijk een gescheurde milt’ opgelopen. Alle aanwezigen van de inauguratie zijn tot nader orde geschorst, meldt het bestuur, en het verband Completa is op non-actief gesteld. Bij de inauguratie was ook een bestuurslid van Minerva aanwezig. Zijn rol bij het incident wordt onderzocht en zolang dat onderzoek loopt is ook hij niet welkom op de vereniging. Welk geweld gebruikt is en of de verwondingen

te maken hebben met de inauguratie, moet volgens Nijman nog blijken. ‘Er is bij ons bekend dat er fysiek geweld is gebruikt, maar wie tegen wie en op welke exacte wijze is nog onbekend en hier kunnen wij daarom geen uitspraken over doen. We hebben geen aangifte tegen een persoon gedaan, maar tegen de gebeurtenissen van die dag.’ Ook doen de interne verenigingsorganen het College van Rechtspraak en het College van Beroep onderzoek.

‘We zijn als bestuursgang ontzettend geschrokken van dit incident’, zegt Nijman. ‘Het heeft ons doen beseffen dat de stappen die we hebben gezet de afgelopen jaren ten aanzien van een interne cultuurverandering helaas niet voldoende zijn geweest. We zien ons genoodzaakt met een meer stellige aanpak een veilige cultuur te garanderen, want dit gedrag past niet bij onze vereniging.’ Volgens de voorzitter is het geweld ‘aanleiding om ingrijpende stappen voor te bereiden die dit ongepaste gedrag en de personen en groepen die dit gedrag vertonen uit de vereniging te weren’. Over de nieuwe maatregelen wil Nijman nog niets kwijt. De mishandeling is het derde geweldsincident in een jaar tijd bij het Leids studentencorps. Vorig jaar november kneep een student de keel van een andere student dermate lang dicht dat het slachtoffer bewusteloos raakte en op de grond viel. In december werd een bestuurslid geschorst nadat hij een lid van de vereniging meermaals had geslagen.

Decaan weg door fraudezaak

Pancras Hogendoorn, vice-voorzitter van de raad van bestuur en decaan van het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC), heeft tijdelijk zijn taken neergelegd. Hij wist dat er met Europese subsidies werd gefraudeerd, maar greep niet in, ontdekten *Omroep West* en *Follow the Money*.

DOOR VINCENT BONGERS

De fraude heeft betrekking op het aanvragen van EU-subsidies. Bij deze projecten was het externe en inmiddels opgedoekte bedrijf Percuros betrokken, dat was gespecialiseerd in het verwerven van EU-beurzen. Nadat het LUMC vanuit de EU vragen kreeg over de verantwoording van subsidies bij een aantal projecten volgde er een intern onderzoek. Het werd in april 2023 duidelijk dat bij deze onderzoeksprojecten ‘stelselmatig fraude was gepleegd’. Het LUMC schreef toen in een persbericht dat als gevolg van die bevindingen ‘de samenwerking met de externe partij was opgezegd’ en drie van fraude verdachte medewerkers op staande voet werden ontslagen. ‘We zijn geschrokken van de ernst van de feiten’, liet Frida van den Maagdenberg, lid van de raad van bestuur van het academisch ziekenhuis toen weten. Overigens werd eer-

der deze maand bekend dat het ontslag op staande voet van twee van drie medewerkers volgens de rechtbank Den Haag onterecht was. Zaterdag publiceerden *Omroep West* en onderzoeksplatform *Follow the Money* dat er werd ‘geïmagineerd met contracten’ en er sprake was van ‘oneigenlijke betalingen’ en ‘promovendi die onder druk worden gezet om te liegen’. Ook was de klokkenluider die de fraude aan het licht bracht in december 2021 al in gesprek gegaan met de raad van bestuur van het LUMC. Bij die bijeenkomst was ook Hogendoorn aanwezig. De klokkenluider voelde weinig steun vanuit het bestuur en alarmeerde vervolgens de Europese subsidie-instanties. In een persbericht van het LUMC erkent Hogendoorn dat hij ‘een signaal heeft gemist dat, bij nader inzien, een aanwijzing had kunnen zijn voor deze onregelmatigheden’. Hij realiseert zich dat ‘dit beeld mij in mijn functiën kan hinderen en schadelijk kan zijn voor de reputatie van het LUMC zolang dit niet objectief is weerlegd. Daarom heb ik besloten om, tijdens nader onderzoek naar deze kwestie, per direct mijn functie van vice-voorzitter raad van bestuur LUMC en decaan tijdelijk neer te leggen.’ Dinsdag maakte het ziekenhuis bekend dat hij wordt opgevolgd door hoogleraar klinische farmacologie Henk-Jan Guchelaar.

DAC-voorzitter op ‘non-actief’

De voorzitter van DAC (Dinsdag Avond Club) is ‘wegens omstandigheden’ tijdelijk op ‘non-actief’ gezet, en niemand weet waarom.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBRROEK

In de interne mail staat alleen dat hij ‘zijn bestuursstaken voor onbepaalde tijd naast zich neerlegt’ en dat het bestuur en de raad van advies geen vragen over de kwestie kunnen beantwoorden. ‘Het is allemaal kort geleden gebeurd’, zegt Jurian Calis van de raad van advies. We laten eerst het stof dalen en gaan kijken wat er precies aan de hand is. We hebben nu nog geen antwoorden, maar zodra we die hebben melden we dat aan onze leden.

Dat de voorzitter zijn functie heeft neergelegd wilden we in ieder geval zo snel mogelijk aan de leden laten weten. ‘Dat de mail bij de leden veel vragen kan oproepen, onderstreept hij. ‘We snappen heel goed dat de mail gevoelens kan oproepen. Als ze niet goed weten wat ze ermee aan moeten, kunnen ze naar onze vertrouwenspersoon stappen.’ Op de vraag hoe het kan dat zowel het bestuur als de raad van advies niet weten wat de reden is van het vertrek van de voorzitter, zegt hij: ‘Wij zijn geen alwetend orgaan. We zijn er om het bestuur op te vangen en te bekijken hoe ze het nu met zijn zessen moeten rooien.’ De vice-voorzitter neemt voorlopig de taken van de voorzitter over.

Een college bij de faculteit Rechten

Raad pakt inschrijfdebacle aan

Studenten hoeven het komend collegejaar niet langer hun tentameninschrijving extra te bevestigen in MyStudymap. Veel studenten vergaten dat, waardoor ze geen tentamen mochten maken. Onder druk van de universiteitsraad wordt het aangepast.

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO MARC DE HAAN

Toen vorig academisch jaar het inschrijfprogramma MyStudymap werd ingevoerd, zorgde dat voor grote problemen. De faculteitsraad Geesteswetenschappen meldde dat rond de tien procent van de studenten vergat de tentameninschrijving te herbevestigen. Bij Rechten zorgde het systeem voor ‘studievertraging en heel veel verdriet’. Studenten werden door surveillanten uit de tentamenzaal gezet. Er was zelfs sprake van dat eerstejaars hun bsa niet zouden kunnen halen vanwege het gedoe. ‘Mede door berichten *Mare* zagen we dat het niet goed ging’, vertelt Victor van der Horst, fractievoorzitter

van studentenpartij PBMS. Op initiatief van PBMS en personeelspartij Universitair Belang kwam de universiteitsraad in actie. ‘We hebben meteen gezegd: dit is een groot probleem, waar we wat aan moeten doen. De raad heeft contact gezocht met de faculteitsraden. Studenten en medewerkers werd gevraagd wat er misging.’ Het inschrijfprotocol in de Onderwijs- en Examenregelingen (oEren) moest veranderen. ‘Studenten die worden geweigerd bij het tentamen omdat ze een extra knopje zijn vergeten in te drukken, dat is echt niet acceptabel. Volgens de raad is deze knop niet nodig. Medewerkers moeten ook veel uitzonderingen verwerken in het systeem. Iedere geweigerde student moet namelijk een uitzondering aanvragen. Het is een extra last.’ De raad had de problemen al eerder aangekaart bij het college van bestuur. ‘Dat reageerde vrij defensief. Afgelopen zomer liep de frustratie zo hoog op dat we samen met UB een meerderheid in de raad hebben gevonden om het anders te gaan doen.’ Als de knop niet verdwijnt, zou de raad niet instemmen met de oEren van volgend collegejaar. Onder die druk heeft het college toegezegd de herbevestiging te schrappen. ‘Aanvinken en op “ok” klikken is voldoende in collegejaar 2024-25’, zegt Van der Horst. De raad wilde ook dat een student die zich inschrijft voor een vak dit ook automatisch voor het tentamen doet. Volgens het college is dat echter niet haalbaar, onder andere omdat niet alle vakken een tentamen hebben, maar wel presentaties, papers en projectver-

slagen. Het college kijkt wel of de regeling mogelijk is voor vakken die alleen colleges en een tentamen hebben. ‘Het belangrijkste vinden we echter dat je na een keer inschrijven voor een tentamen of vak je er vervolgens geen omkijken meer naar hebt’, aldus Van der Horst. ‘Studenten krijgen ook langer de tijd om zich voor vakken in te schrijven. Er zijn vakken waarbij het echt niet nodig is dat een student zich al heel lang van tevoren inschrijft. Docenten vinden het prima, en zien het niet als extra werkdruk om studenten later in te schrijven.’ Inschrijven kon uiterlijk veertien dagen voor het begin van het onderwijs, dat wordt vijf dagen. Al zijn er wel uitzonderingen. De raad wil ook dat studenten zich maximaal vier weken na het begin van de colleges nog kunnen inschrijven voor een vak. Het college verwacht dat dit lastig gaat worden om te realiseren, maar gaat het onderzoeken. Ook zou de raad graag zien dat de studieadviseurs bepalend worden in het besluit om studenten die een uitzondering hebben alsnog te kunnen inschrijven. Nu is er veel heen en weer gemail tussen de studieadviseurs en studentenadministratie over wie de uiteindelijke beslissing neemt. ‘Het college heeft toegezegd dat studieadviseurs dit mogen gaan doen.’ Van der Horst is blij met het resultaat. ‘Soms is de universiteit een slome olietanker, en daar moeten we wat aan doen. Ik begrijp dat de universiteitsraad soms kritiek krijgt omdat we niet effectief genoeg zijn. Maar we boeken ook resultaten, zoals nu. We moeten beter laten zien wat we doen.’

Waarom elk studentenhuus een poëtische microkosmos is (en geen unit of beleidsdoel)

Toen ik net in Leiden kwam wonen, wist ik het eigenlijk al meteen: ik ga niet met anderen in een studentenhuus wonen. Ik was nogal jong, dom, naïef en vooral angstig voor zo’n fenomeen als een ‘studentenhuus’, waar je hutjemutje op elkaar zit tussen de gore borden van twee jaar terug, opgedroogde barfjes en ja, hoe zal ik het zeggen: situaties. Zo heb ik ooit het morbide verhaal gehoord dat een paar huisgenoten erachter kwamen dat de waterkoker het niet helemaal lekker meer deed. Het water had een penetrant geurtje en warm worden duurde ook nogal lang. Na wat verdere wetenschappelijke inspecties bleek dat er een inmiddels overleden rat *rigor mortis* onderaan de kelk zat.

Kijk, zo’n verhaal schrikt je als studentje af. Nu ik al weer lang genoeg in Leiden woon, weet ik dat de meeste horrorscenario’s net even wat minder waar zijn dan ik eerst vreesde.

Het is eigenlijk best gezellig in een studentenhuus. Sterker nog: het samenwonen kan kosmische proporties aannemen. Aan elk hoekje van elke kamer zit wel een verborgen herinnering of vergeten betekenis. Een studentenhuus wordt immers van generatie op generatie overgedragen. In menig pand zie je dan ook foto’s van de bewoners in een samenstelling die al een eeuw achter je ligt. Dat roept een weemoed op die je moeilijk onder woorden kan brengen. Je wilde erbij zijn, want dit huis had voor hen dezelfde warme, kosmische betekenis als een baby die niet verder kan denken dan zijn kribbetje waarboven plastic planeetjes roteren (geen toeval). Je vereenzelvigd waar je slaapt met een afgezonderde wereld. Onlangs heb ik daar een mooi boek over gelezen, namelijk *The Poetics of Space* van de Franse filosoof

Gaston Bachelard. Het huis is veel meer dan een puur geografische ruimte. Het huis huist namelijk de vele herinneringen en de vele poëtische eigenaardigheden die zich geleidelijkerwijs voordoen. Een voorbeeld is dat je als kind op basis van trapgeluiden weet wie van je ouders er op de treden loopt. Rationeel gezien is dat een merkwaardig fenomeen. Als bewoner ben je ergens eerder een dichter met de neus in een verzameld werk dan een blokje dat netjes in een doosje past. Het treurige aan de huidige wooncrisis is dat het huis weer wordt gereduceerd tot een vergaarbak van ‘woonunits’, beleidsdoelen, muren en bestemmingsplannen. Alsof er niets anders aan te pas komt. Gezien het feit dat elk studentenhuus in Leiden een zekere microkosmos is, is het des te treuriger dat ook bij de bespreking van de dreigende sluiting van vijftig studentenhuizen dit aspect nooit aan bod komt. De gemeente heeft zo zijn redenen (huisjesmelkers aanpakken), maar hierdoor komen er honderden studenten op straat te staan. Daarmee worden ook nog eens broedvijvers van vertrouwen, samenhang en gemeenschappelijk ervaring tenietgedaan. Een gemeenschap over het gezamenlijke huis worden hiermee rücksichtslos uitgewist, alsof het collectief nooit bestaan heeft. Iedereen die ergens prettig gewoond heeft, weet dat een huis meer is dan een bouwplan in blauwdruk. Er gaat dus meer verloren dan het op het eerste gezicht lijkt.

Olaf Leeuwis is student International Relations

Van de campus tot in de kledingwinkel

Een onaangekondigde demonstratie van actiegroep Students for Palestine in het Wijnhavengebouw begon met geduw en getrek maar mocht daarna toch doorgaan. Na afloop bleven universitaire 'beveiligers' studenten en docenten op weg naar huis achtervolgen. 'Dit gaat alle perken te buiten.'

DOOR MARK REID EN TAMAR TROS

'Dit is geen bezetting maar een teach-in', roept student Ghali donderdagmiddag in zijn megafoon naar zo'n honderd demonstranten die in het Haagse Wijnhavengebouw zijn komen protesteren. 'We zijn hier uit solidariteit en om te praten over hoe we Gaza kunnen helpen.' Andere leden van de actiegroep Students for Palestine delen flyers uit waarin ze oproepen tot een boycot: Universiteit Leiden moet alle banden met Israël verbreken.

Voordat Ghali met zijn toespraak kan beginnen, lopen twee beveiligers op hem af en proberen zijn megafoon af te pakken. Ghali ontwijkt hen en loopt snel het publiek in. Er volgt een kat-en-muisspel met geduw en getrek bovenaan de Spaanse trappen. Terwijl de menigte staat te filmen duwt een van de beveiligers een toekijkende student hardhandig weg. 'Waarom duwt u mij?' roept ze hem na.

Na een paar minuten gehannes, waarbij Ghali de megafoon niet uit handen geeft, lijken de beveiligers een sein te krijgen om op te houden en kan de demonstratie alsnog doorgaan. In zijn toespraak roept Ghali op het geweld in Gaza te beëindigen en zegt hij dat 'het lijkt alsof het uiten van het leed van Palestijnen taboe is op de universiteit'.

Er volgen nog vier sprekers, onder wie universitair docent Judith Naeff. Ze haalt uit naar de Nederlandse overheid die reserveonderdelen levert voor Israëlische gevechtsvliegtuigen: 'Niet in mijn naam!' Verder bedankt ze de universiteit voor 'het toestaan van dit gesprek en dat u niet de politie heeft gebeld'. Evenwel staan er niet lang daarna agenten onder aan de trappen. Verder zijn er zeker tien medewerkers van de universiteit die optreden als beveiligers. Ze lopen om de toehoorders heen en filmen de sprekers. Sommigen zijn gekleed in pak, anderen dragen hoodies en lijken haastig opgetrommeld universitair personeel: een gelegenheidsbeveiligers blijkt achteraf medewerker van de audiovisuele dienst te zijn.

Na ongeveer drie kwartier sluit Ghali de bijeenkomst af met de omstreden leus: 'From the river to the sea...' en roepen de demonstranten terug: 'Palestine will be free!' Daarna vraagt hij via de megafoon de toehoorders om rustig het pand te verlaten, waarop de aanwezigen in groepjes vertrekken.

Alleen: bij de uitgang van het gebouw mag niet iedereen naar buiten. Ghali wordt kort tegengehouden, van zijn identiteitsbewijs is al een foto gemaakt. FGGA-decaan Erwin Muller vertelt hem dat 'er nog een gesprek zal volgen tussen jou en de universiteit'.

Ook de student die hardhandig was geduwd wordt bij de uitgang om haar identificatie gevraagd, nota bene door de beveiligers die haar dwarde. 'Ik laat mijn ID alleen zien als jij je ook identificeert', antwoordt ze. Als hij dat weigert, wil ook de student niets tonen. 'Ik schakel de politie in', zegt de beveiligers vervolgens, waarna hij naar een agent loopt die buiten het gebouw staat. Die spreekt enkele minuten met de student waarna zij alsnog kan vertrekken.

Ook buiten het pand blijven de beveiligers zich met de demonstranten bemoeien. Als Naeff en Ghali weggelopen van het Wijnhavengebouw blijven twee medewerkers van de universiteit hen achtervolgen aan weerszijden van de straat. Als de beveiligers niet omkeren, richten Naeff en Ghali zich tot hen: 'Waarom volgt u ons? Dit is echt heel intimiderend.' De beveiligers geven geen enkele reactie. Ook op vragen van Mare willen ze geen antwoord geven. Ze zeggen alleen 'het hartstikke druk te hebben'. Om te ontkomen vluchten de docent en student een kledingwinkel in. De achtervolgers blijven aanvankelijk bij de ingang staan, maar spreken daarna de beveiligers van de winkel aan, die zich verder buiten de situatie houden. Een van de achtervolgers loopt de winkel in en observeert Naeff en Ghali van achter een kledingrek, terwijl die met elkaar bespreken hoe zij kunnen weggelopen.

Terwijl de student zich verderop in de winkel verschuilt, besluit Naeff nogmaals de achtervolgers aan te spreken: 'Wat gaan jullie dan doen als de student straks naar buiten wil? We voelen ons echt bijzonder onveilig.' De beveiligers horen haar aan, maar laten niets los over hun beweegredenen. In totaal blijven de twee achtervolgers ongeveer een kwartier voor de in-

College van bestuur keurt demonstratie af: 'Wij zijn geschokt en treffen maatregelen'

In een statement op de website van de universiteit zegt het college van bestuur geschokt te zijn door de onaangekondigde demonstratie donderdagmiddag, omdat het protest 'niet tijdig is aangemeld zoals in onze huisregels voor evenementen en demonstraties is aangegeven'.

'Wij zijn geschokt door het feit dat onze studenten en medewerkers deze regels, die wij recentelijk nog met heel de gemeenschap gedeeld hebben, met voeten hebben getreden.' Ook zou volgens het college de aard van de demonstratie een ander deel van onze studenten en medewerkers een bijzonder onveilig gevoel hebben gegeven. 'Oproepen tot haat, geweld en ondraagzaamheid worden door de universiteit in geen enkel geval getolereerd: hier kunnen we niet duidelijk genoeg over zijn.'

'De manier waarop wij in Leiden en Den Haag met elkaar omgaan is via het open debat, dialoog en gesprek, waarbij we ook luisteren naar de opvatting van de ander.'

Het college zegt 'passende maatregelen' te gaan nemen tegen iedereen die de regels heeft overtreden. 'Deze regels zijn er namelijk niet voor niets: zij zijn noodzakelijk om de veiligheid van ons allemaal te garanderen, en de normen en waarden van onze gemeenschap te beschermen,' zo eindigt het bericht.

gang van de winkel rondhangen, voordat ze zonder iets te zeggen vertrekken.

Naeff zegt verbijsterd te zijn dat de universiteit haar eigen mensen laat volgen. 'Dit gaat alle perken te buiten. Deze handelwijze is zeer intimiderend. Ik ga een klacht indienen.'

Later zegt ook universitair docent Elena Burgos Martinez dat zijn samen met een student op straat is achtervolgd door universitaire beveiligers. Universitair docent Cristiana Strava, die tijdens de bijeenkomst een solidariteitsstatement van een Palestijnse universiteit voorlas, zegt geschokt te zijn dat een vreedzame demonstratie wordt gewaarschoot door de universiteit. 'Ik sprak het aanwezige hoofd veiligheidszaken aan op het optreden van de beveiliging. Hij antwoordde hierop dat ik "als docent en medewerker van de universiteit juist zou moeten proberen om de demonstratie te doen stoppen, in plaats van mee te doen". Blijkbaar hebben we een fundamenteel ander beeld van waar de universiteit en docenten toe dienen.'

Hoofd veiligheidszaken Leo Harskamp wilde ter plaatse geen commentaar geven en verwees later door naar het statement van het college van bestuur (zie kader). Mare vroeg de universiteit waarom beveiligers de demonstranten filmde, foto's maakten van hun identiteitsbewijs, op straat achtervolgden en waarom willekeurige medewerkers als beveiligers zijn ingezet.

Woordvoerder Mischa van Vlier gaat niet specifiek in op vragen over de handelwijze van de beveiligers: 'Wij doen geen uitspraken over het optreden van individuele beveiligers. Zoals gebruikelijk wordt een gebeurtenis als deze na afloop nader geëvalueerd.'

Volgens hem was 'het optreden van de beveiliging erop gericht deze illegale demonstratie zo min mogelijk verstorend te laten zijn voor de andere aanwezigen. Omwille van de veiligheid van allen heeft men daarom niet getracht de demonstratie voortijdig te beëindigen.'

Decaan Mark Rutgers van FGW heeft afgelopen woensdag gesproken met verschillende stafleden die bij de demonstratie aanwezig waren, in het bijzijn van een HR-medewerker van de universiteit.

Een open brief, die door honderden medewerkers en studenten is ondertekend, bekritiseert het handelen van de beveiliging en de houding van het college van bestuur. De universiteitsraad laat weten een onderzoek te willen naar het optreden van de beveiliging.

Vorig jaar leidde een evenement van Students for Palestine ook al tot ophef en protesten. Toen verbood de universiteit een paneldiscussie van de actiegroep omdat de moderator 'niet neutraal' zou zijn.

Ik kon alleen maar denken: ik moet weg

Wat vinden Joodse studenten en docenten van de toegenomen spanning, het Palestina-protest en de manier waarop de universiteit met het conflict omgaat? 'Ik twijfel of ik kan doorgaan met mijn studie.'

DOOR MARK REID

I. Gespannen sfeer

Noa Schonmann, universitair docent Internationale betrekkingen in het Midden-Oosten: 'De sfeer onder studenten en staf is gespannen.'

Alessia, masterstudent aan de campus Den Haag: 'Er is veel vijandigheid, ik voel me heel ongemakkelijk. De laatste maand ben ik alleen voor verplichte colleges naar de faculteit gegaan. De dag na de aanval van Hamas op 7 oktober was actiegroep Students for Palestine flyers aan het uitdelen waarop stond dat de aanval een voorbeeldige vorm van verzet was, terwijl er burgers zijn vermoord, ontvoerd en verkracht.'

'Het was erg moeilijk voor mij om te weten dat mensen die zo denken naast me zitten in college. De eerste weken na 7 oktober was ik bang dat iemand me wat zou aandoen. Op sociale media zag ik studenten zeggen dat alle Israëli's dood moeten.'

Eva*, masterstudent aan de campus Den Haag: 'Ik heb familie verloren op 7 oktober. Voor die gevoelens is al geen ruimte, laat staan dat er ruimte is voor mijn mening. Er wordt alleen maar polarisatie in de hand gewerkt.'

Alessia: 'Ik vind het moeilijk als ik studenten een keffiyeh (Palestijnse sjaal, red.) zie dragen. Als je het googelt, staat er dat het een symbool is van Palestijns nationalisme. Maar ik als Israëli herken het als iets wat Hamas draagt en zelfmoordterroristen droegen tijdens de intifada's. Als ik me omdraai en ik zie iemand die dat draagt, dan moet ik mezelf ervan verzekeren dat ik nog op de universiteit ben en alles veilig is.'

Eva: 'Ik ben openlijk Joods en draag vaak een ketting met een Davidsster of *chai*. Allerlei mensen spreken mij om die reden aan. Ze willen niet weten wat ik vind van Israël - wat ook niet superfijn is, want waarom moet ik als Joods persoon een mening hebben over Israël? - maar het is meteen: "Waarom veroordeelt je Israël niet?"'

Eva: 'Voor 7 oktober was het anders. Toen ging het niet vaak over Israël, en was dat wel zo was, was er ruimte om een genuanceerd gesprek te hebben. Die is er nu niet.'

Yonathan Listik, docent politieke theorie bij International Studies: 'Het voelt erg gepolariseerd. Er is veel miscommunicatie. Er zijn veel mensen die het met elkaar oneens zijn, maar elkaar niet in de ogen willen kijken of in discussie gaan.'

II. De demonstratie

Alessia: 'Het was eng om te zien hoeveel mensen er luisteren als er een docent van mijn oude studie staat te spreken op zo'n podium. Wat er in Gaza gebeurt is vreselijk, maar zij zeiden dat Israël een apartheidstaat is en dat de oorlog in Gaza genocide is. Dat is gewoon niet waar. Wat er op 7 oktober gebeurde - de gijzelaars, de aanhoudende rakettenverveten ze voor het gemak. Ze zeggen alleen waarom Israël zo vreselijk is. Studenten die dat aanhoren, nemen dat van hun docent aan.'

Eva: 'Ik voelde me als Joodse vrouw niet veilig om daar te zijn. Er was een moment dat de spreker iets zei over Joodse of Israëlische studenten. Toen werd er hard gejoeld, ik kon niet verstaan wat hij daarna zei. Ik kon alleen maar denken: ik moet hier weg.' Schonmann: 'Ik hoorde pas vrijdag tijdens college over de demonstratie. Wat ik problematischer vind, is het overtreden van de huisregels. Het gaat mis als de universiteit selectief regels toepast op bepaalde groepen en als die vervolgens zelf kiezen welke regels ze al dan niet opvolgen.'

Eva: 'Ik vind het raar dat de universiteit de demonstratie niet heeft gestopt. Een protest dat niet is aangemeld mag gewoon niet.'

Schonmann: 'Maar voor intimidatie is op onze campus geen ruimte. Ik zou graag willen dat de universiteit erkent dat er een grens is overschreden bij het volgen van studenten en medewerkers. We hebben allemaal een verantwoordelijkheid om een gezonde omgeving voor discussies te scheppen.' >

*De namen van Eva en Alessia zijn gefingeerd. Hun echte identiteit is bekend bij de redactie

III. 'From the river to the sea, Palestine will be free'

Alessia: 'Als studenten dat roepen, roepen ze om de vernietiging van Israël en mijn dood.'

Eva: 'Ik wil ook een vrije, democratische staat voor Palestijnen. Maar wat ze met die leus eigenlijk zeggen is: "Wij willen dat alle Joden worden uitgeroeid." En ik ben daar een van. Terwijl ik geen invloed heb op dat conflict. Ik woon gewoon in Nederland. Wanneer Joodse mensen aangeven dat die leus kwetsend is of oproept tot moord op Joden, wordt daar niet naar geluisterd door de studenten. Als dat keer op keer gebeurt, en als ook docenten daaraan meedoen, dan twijfel ik of ik door kan gaan met mijn studie.'

Listik: 'Ik was niet bij de demonstratie. De leus schokte me ook niet, maar dat kan komen omdat ik uit een politieke omgeving kom waar dat soort statements wat algemener zijn. Ik snap wel dat anderen het bedreigend vinden.'

Schonmann: 'Wat die slogan betreft is het belangrijk dat de universiteit de wet handhaaft. Mensen kunnen het ermee oneens zijn, ze kunnen het beledigend vinden of weerzinwekkend, maar zolang een rechter niet heeft bepaald dat het strafbaar is, is gebruik van deze leus acceptabel.'

Eva: 'Misschien is het van origine geen antisemitische leus, maar een swastika is van origine ook niet antisemitisch bedoeld. Hamas wil alle Joden uitroeien en ze gebruiken die leus, dus wordt dat met elkaar geassocieerd. Iemand die meedeelt aan die demonstratie en wist dat ik Joods was, kwam naar me toe en zei dat ik weg moest gaan. En daarbij zei hij ook: "From the river to the sea, Palestine will be free." Ik weet niet hoe anderen bij de demonstratie die leus gebruikten, maar hij gebruikte het wel zo.'

'Ik heb serieus overwogen om te stoppen met mijn studie omdat ik me niet meer veilig voel om mezelf te zijn en ik niet het gevoel heb dat mensen mij respecteren om wie ik ben. Ik ben niet Israël. Ik ben niet de Israëlische overheid. Maar ik ben wel Jood.'

IV. Waar is het debat?

Listik: 'De universiteit speelt op safe door gesprekken uit de weg te gaan. Het resultaat is dat iedereen boos is op de universiteit. Joodse studenten voelen zich onveilig. Students for Palestine voelt zich gecensureerd. De universiteit draagt zich niet als een academisch instituut waar vruchtbare discussies mogen plaatsvinden.'

Schomann: 'Er bestaat een grote behoefte om samen te komen, ervaringen te uiten en te discussiëren. Met mijn masterstudenten heb ik de ontwikkelingen besproken. Ik heb regels opgesteld: wat er in college gezegd wordt, blijft daar. Studenten mogen niet sarcastisch of spottend zijn. 'Als je iets hoort waarmee je het niet eens bent, moet je dat articuleren. Het werd een levendige

'De universiteit speelt op safe en gedraagt zich niet als academisch instituut waar debat mag plaatsvinden'

discussie, natuurlijk met verschillende meningen, maar mijn ervaring is dat studenten graag constructief zijn. Ze kwamen snel tot de kern van de zaak. Het was helemaal niet zwart-wit.'

Listik: 'Veel mensen zien dit conflict als een confrontatie van feiten. Beide kanten denken dat als ze maar de feiten hebben, ze ook autoriteit hebben. Ik zie liever dat mensen hun vooroordelen uitdagen, en na een discussie misschien verward, maar wel nieuwsgieriger zijn.'

Eva: 'De universiteit zegt dat we er moeten zijn voor elkaar, maar ze faciliteren niks. Of ze faciliteren dingen die polarisatie in de hand werken, bijvoorbeeld bijeenkomsten voor Israëlische en Joodse studenten. Het is prima dat die er zijn, maar dat is geen dialoog. Het is juist belangrijk dat je wordt geconfronteerd met iets buiten je bubbel en dat je op een academische, respectvolle manier met elkaar in gesprek kan gaan.'

Alessia: 'Discussie moet plaatsvinden met een duidelijk kader en een neutrale gespreksleider. Dan kunnen mensen van beide kanten constructief praten. Overal zie je nu polarisatie: het gaat niet meer om vrede, maar om wie er gelijk heeft. Voor ons is de realiteit dat we moeten lijden onder het antisemitisme dat hieruit voortvloeit.

Dit is niet theoretisch.'

Schonmann: 'In een democratie zijn er al veel plaatsen waar mensen hun mening of solidariteit kunnen uiten. Als universiteit moeten we doen waar we goed in zijn: met open geest debatteren, nadenken in constructieve discussies en niet alleen maar demonstreren of flyers uitdelen, hoewel dat wel mag.'

Listik: 'Sommige mensen roepen de universiteit op om zich uit te spreken, maar de universiteit kan überhaupt geen uitspraak doen waarmee iedereen tevreden is. Dat is ook niet haar rol. De universiteit moet een ruimte voor ideeën zijn, niet een bepaalde positie innemen. Ze spreekt ook niet namens mij: ik kan voor mezelf spreken.'

Schonmann: 'Er lijkt terughoudendheid te bestaan bij de universiteit in het scheppen van ruimtes waar discussie kan plaatsvinden. Het gevolg is dat het vacuüm in de publieke ruimte wordt opgevuld met demonstraties en bezettingen. Die nemen de plaats in van academische discussie waardoor we de mogelijkheid verliezen te doen wat wij als universiteit het beste kunnen. We moeten niet praten met uitroeptekens, maar met vraagtekens.'

tiaan van der Veer van het CDA zei in een stemverklaring: 'Wij snappen heel goed waar SVL vandaan komt, maar dit betekent ook dat er elders een bezuiniging moet worden gevonden. Dat moeten we dan met elkaar bespreken bij de armoedeplannen. Wij stemmen dus tegen.' De raad was overigens niet te spreken over de manier waarop het college is overgestapt op de landelijke norm. De raad zou namelijk worden geïnformeerd zodra die van kracht zou worden, maar dat is niet gebeurd. De wethouder liet vorige week in een brief weten dat het 'gepast was geweest' als hij dat wel had gedaan.

'Dit verdient niet de schoonheidsprijs', zei vvd-raadslid Arie Roest in de raad. Maar ook zijn partij stemde tegen. 'Omdat we ook al tegen het oorspronkelijke plan waren.'

NIEUWS

Geen extra studietoelage voor studenten met een beperking

Een motie om de studietoelage voor studenten met een beperking alsnog te verhogen, haalde geen meerderheid in de Leidse gemeenteraad.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Het gaat om een toeslag bedoeld voor studenten die als gevolg van een ziekte of gebrek structureel niet in staat zijn naast de studie geld te verdienen maar geen recht hebben op een Wajong-uitkering.

In de motie, afkomstig van Studenten voor Leiden en gesteund door D66 en SP, werd het college gevraagd het bedrag te verhogen naar 334 euro voor alle leeftijden. Nu is dat 167 euro voor 18-jarigen, 200 euro voor 19-jarigen, 267 euro voor 20-ja-

rigen en 334 euro voor 21-jarigen op basis van een landelijke norm die sinds 1 april 2022 geldt. Aanleiding voor de motie is het feit dat het college in november 2021 een verzamelandement aannam waarin het college werd verzocht de studietoelage naar 300 euro per maand voor alle studenten te verhogen. Destijds keerde de gemeente namelijk nog maar 100 euro per maand uit. Dat amendement werd aangenomen, maar wel als tijdelijke maatregel. Vanaf het moment dat er een landelijke norm zou worden ingesteld, zou het college het bedrag bijstellen naar die norm. Zo gebeurde het dat studenten met een beperking vanaf januari 2022 een bedrag van 300 euro per maand kregen, maar dat dat naar beneden werd bijgesteld vanaf 1 april dat jaar, toen de landelijke norm gold.

Studenten voor Leiden wil echter dat het college alsnog boven die landelijke norm gaat zitten. Gemeentes kunnen daarvoor kiezen; Den Haag betaalt bijvoorbeeld 334 euro aan deze doelgroep. Maar wethouder onderwijs Abdelhaq Jemoumi (PvdA) onttraadde de motie, bleek vorige week donderdag tijdens de gemeenteraad. De studietoelage wordt namelijk betaald uit het armoedebeleid, en wanneer de studietoelage zou worden verhoogd, moet op andere zaken worden bezuinigd.

'Dan moet u ook aangeven waar u binnen het armoedebeleid minder geld aan wilt uitgeven', zei hij tegen svl-fractievoorzitter Mitchell Wiegand Bruss.

Uiteindelijk stemden 26 raadsleden tegen en 12 voor. Daarmee werd de motie verworpen. Sebas-

REPORTAGE

Het zijn intense weken

Vlak voor de verkiezingen besteden potentiële Kamerleden al hun energie aan de campagne, in plaats van aan de studie. *Mare volgde er drie.*

DOOR LORENZO GERRITSEN EN MARCIËLLE VAN DER KRAAN

'De wet loopt twintig jaar achter'

Bart Hemmes is student-kandidaat van Volt en hoopt al flyerend in de Tweede Kamer te komen. 'Strategisch stemmen is een van de treurigste dingen die je kunt doen.'

FOTO WIES VAN WETTEN

'Hoi! Wilt u een flyer?'

Opgewekt steekt student Bart Hemmes zijn hand uit. Hij is deze zonnige zaterdagochtend een van de vele in paarse jassen gestoken campagneleden die zich hebben verzameld op de Koornbrug.

Een van de bezoekers van de Leidse markt wuift zijn flyer vriendelijk weg. 'Dat doe ik zelf ook', geeft Hemmes toe. 'Als ik mensen zie flyeren, loop ik er ook het liefst met een grote boog omheen.'

Hemmes (23, International and European Governance) staat op plek 19 van de kandidatenlijst van Volt. Hij is de jongste van de lijst en is volop bezig met campagnevoeren en hoopt daarmee voor Volt zes zetels te halen.

In 2021 sloot hij zich aan. 'Ik zocht naar een partij die bij mij past. Klimaat vind ik erg belangrijk. Vroeger was ik voorzitter van Youth for Climate. Volt heeft knetterambiteuze klimaatdoelstellingen vanuit Europees oogpunt. De grote problemen kan je niet in je eentje oplossen. Klimaat en Europa: dat is Volt.'

Voorheen stond hij al op de lijst voor de Provinciale Staten en combineerde dat met zijn studie. 'Het is best intens', zegt hij. 'Ik doe twee masters, dus het vergt heel veel planning. Ik wist dat het deze weken, net voor de verkiezingen, druk is. Daarom moest ik tot in de late uurtjes studeren, zodat ik nu meer tijd heb.'

Want campagnevoeren bestaat niet alleen uit simpel flyeren, maar ook uit debatteren. Hemmes: 'Ik ben heel veel avonden kwijt aan het voorbereiden van debatten. Laatst ging het over asië. Dat is een belangrijk onderwerp, maar niet mijn expertise. Dan moet ik alles weten over de huidige wetgeving en hoe Volt het zou willen. Als je pas in de trein onderweg begint, ben je te laat.'

Een voorbijganger op de fiets spreekt hem tijdens het flyeren aan. Zij zegt dat ze fan is van fractievoorzitter Laurens Dassen en het partijprogramma. Alleen gaat ze toch op GroenLinks-pvdA stemmen, omdat ze hoopt 'dat die de grootste worden'.

'Ik hoor in mijn omgeving dat veel mensen strategisch gaan stemmen', zegt Hemmes later. 'Dat soort personen vind ik heel erg maf. Je gooit je stem daarmee weg. Ik ga ervan uit dat je bepaalde idealen hebt. Als Volt die vertegenwoordigt, dan stem je op die partij. Als je puur op de peilingen afgaat, dan laat je je eigenlijk leiden door wat anderen vinden. Daar wordt de democratie niet beter van. Strategisch stemmen is echt een van de treurigste dingen die mensen kunnen doen. Stem op een visie en niet wat anderen zeggen.'

Het valt op dat vooral jonge personen een flyer aannemen. 'Er zijn heel veel jongeren in onze partij, maar natuurlijk ook ouderen. Wij zijn wel een partij voor de studenten. Zo willen wij het collegegeld afschaffen en de studenten van het leenstelsel compenseren met gemiddeld tienduizend euro.' Maar voor de zekerheid roept hij toch nog een voorbijganger na: 'Stem op nummer 19!'

mocht hij in de Tweede Kamer terecht komen. 'Als student zelf snap ik beter de uitdagingen van studenten. Ik wil me vooral focussen op klimaat en woningen. Onze generatie krijgt veel te maken met extreme droogte, overstromingen en klimaatvluchtelingen. Daarnaast zijn er te weinig studentenwoningen. Die moeten meer gebouwd worden.'

'Ook wil ik beter opkomen voor de LHBTIQ+-gemeenschap', vervolgt hij. 'Ik ben zelf biseksueel. Als we puur praktisch kijken naar kinderen krijgen, dan zie ik een grote ongelijkheid tussen homo- en hetero-stellen. Draagmoederschap is ontzettend slecht geregeld. De draagmoeder is namelijk de juridische ouder van het kind. Daarnaast is haar partner ook een juridische ouder, als ze getrouwd is. Het kind hoeft daarvoor niet eens biologisch verwant te zijn. Je moet zorgen dat je die wetgeving moderniseert.'

En daar speelt ook 'een tikkeltje eigenbelang bij', geeft hij toe. 'Stel dat ik ooit kinderen zou willen, dan zou het beter zijn om met een vrouw een relatie te hebben dan een man. Dat vind ik best een fucked up keuze om te maken anno 2023. Ook meerouderschap, er zijn nu eenmaal steeds meer gezinnen met meer dan twee ouders. De wetgeving loopt twintig jaar achter.'

Hemmes acht de kans dat hij in het parlement belandt klein. 'Als je naar de afgelopen verkiezingen kijkt, kom je er alleen in met voorkeurstemmen als je een vrouw bent. Dat is prima en hartstikke goed, maar als normale student kom je er met voorkeurstemmen niet in. Het demotiveert mij niet. Ik heb mij wel aangemeld met het idee dat ik in de Tweede Kamer wil. Je leert veel van de debatten en de politieke arena. En over vier jaar - en wie weet eerder - hebben we weer verkiezingen en dan hoop ik hoger op de lijst te staan.'

Maar voor de zekerheid roept hij toch nog een voorbijganger na: 'Stem op nummer 19!'

‘Dit was fucking spannend’

Anne Cramer staat op de lijst van de SP en nam in Oegstgeest deel aan een debat met zwaargewichten. ‘Onze oude idealen snijden nog steeds hout.’

FOTO TACO VAN DER EB

In de zaal staan honderden rode stoeltjes opgesteld. De zaal kijkt uit op zeven met doek omwikkelde statafels, stuk voor stuk professioneel uitgerust met een microfoon, flesje water en boekje bloemen. Op het eerste gezicht lijkt het om een belangrijk lijsttrekkersdebat te gaan, maar het digibord op de muur verradt wat er gaat gebeuren. ‘Het Groot Rijlands Onderwijsverkiezingsdebat’ pronkt erop. Het zijn niet de minste kandidaten die het Rijlands Lyceum in Oegstgeest maandagmiddag heeft opgetrommeld voor het schooldebat. Lisa Westerveld (nummer 5, GroenLinks/PvdA), Martijn Hagoort (nummer 5, Volt) en veteraan Paul van Meenen (fractievoorzitter Eerste Kamer, D66) zijn aanwezig. Naast dit politiek zwaar geschut zit Anne Cramer (25, Political Theory) relaxed in een zwarte hoodie. Zij staat op nummer 31 op de lijst voor de SP. Het is haar eerste debat vertelt ze na afloop. ‘Ik vond het fucking spannend.’ Ze laat een papertje zien waarop alle stellingen

uitgewerkt zijn. ‘Ik schreef ook mee, dan vergat ik tenminste niet waarop ik kritiek had. Het was geen debat waarin ik kon rondtoeteren van “Nee! dat klopt niet!”’ De SP was niet zomaar een keuze voor Cramer. ‘Mijn vader is altijd mijn politieke voorbeeld geweest’, vertelt ze. ‘Hij is een trouwe SP-stemmer. Thuis aan de keukentafel hadden we het altijd over de politiek. Natuurlijk over de actualiteiten, maar ook over persoonlijkere dingen. Mijn broers zijn niet hoogopgeleid, want zij hadden moeite met leren. Het zijn jongens met een goed hart, maar omdat ze een lager opleidingsniveau hebben is hun leven een stuk kutter. Zij wonen in de sociale huur in schimmelmoningen. Die oneerlijkheid komt mede door keuzes die politici maken.’ Cramer is al sinds 2018 lid van de partij, maar werd pas actief tijdens de pandemie. ‘Ik verveelde me dood. Ik begon bij de hulpdienst van de SP. Daar helpen we mensen met allemaal problemen, zoals schulden. Uiteindelijk werd ik bestuurslid in Leiden. Ik vertelde dat ik ooit voor de kandidatenlijst wilde gaan. De afdeling zei: “Probeer het gewoon! Ze zoeken jonge mensen en nieuw talent.” Voordat ik het wist mocht ik op gesprek komen en stond ik op de lijst. ‘Ook ben ik begonnen met stage lopen in de Tweede Kamer. Daar doe ik de publieke voorlichting van de SP-fractie. Dat is veel mails beantwoorden met vragen over onze standpunten, bijvoorbeeld onze stellingname over Israël en Palestina. Daarnaast flyer ik veel en neem ik deel aan debatten. Dat combineren met mijn studie is vrijwel onmogelijk.’ Tijdens het debat in Oegstgeest botst ze met GroenLinks/PvdA over de vraag of het woningtekort wordt veroorzaakt door migratie. ‘Naast leegstand en grond die braak ligt, komt het ook door

arbeidsmigratie’, zegt Cramer. Westerveld van GroenLinks reageert boos: ‘Het is gênant dat de migranten altijd de schuld krijgen.’ ‘De meeste mensen willen dat de migratie wordt ingeperkt’, zegt Cramer. ‘Daar moet je gehoor aan geven. Mensen die naast een asielzoekerscentrum wonen, weten beter wat dat inhoudt dan mensen die in de Haagse bubbel zitten. Maar het overgrote deel van de migratie is arbeidsmigratie. Arbeidsmigranten worden ook nog eens slecht behandeld en betaald. We laten sectoren groeien op basis van deze ondergewaardeerde arbeid. Wij willen die onduurzame groei stoppen door minder arbeidsmigranten te accepteren.’ ‘Dat standpunt wordt bestempeld als conservatief, maar ik vind het realistisch. We zijn hier al sinds de jaren negentig kritisch op, dat probleem is alleen maar gegroeid.’ ‘Ik geloof dat er een klassensysteem bestaat, maar dat wordt ook vaak als een oud ideaal gezien. De laatste tijd hebben we het vaak gehad over andere kenmerken die je kan toeschrijven aan een persoon, zoals land van herkomst of seksualiteit. Bij de SP denken wij dat klasse nog steeds de belangrijkste factor is.’ ‘Het klassensysteem zie je niet alleen terug in het verschil van vermogen, auto’s, huizen of spaargeld, maar ook in het onderwijs. Als je geboren bent in een armere wijk, is je school kwalitatief slechter. Daardoor zijn er minder leerkrachten, waardoor de klassen groter worden en je slechter onderwijs krijgt. In die wijken is meer taalachterstand en dat heeft invloed op je hele leven.’ Cramer hoopt het verhaal van SP in een modern jasje te steken. ‘Wij zijn niet zo hip als GroenLinks of Bija. Maar onze oudere idealen snijden nog steeds hout. Mensen horen dat alleen niet en het is onze taak om daar iets aan te doen.’

‘Die arrestatie komt nog wel’

Daniël van Duijn is voorzitter van studentenpartij LEF en vindt flyeren voor ‘laffe partijen’. Daarom hing hij zelfgemaakte schilderijen op in het Rijksmuseum. ‘De best mogelijke uitkomst is dat ik drie dagen in de cel slaap.’

FOTO PETER BOER

Op zijn fiets komt Daniël van Duijn (32, oud-student Metropolitan Analysis, Design and Engineering) haastig aangesnel. Onder zijn snelbinders zitten vier kleine ingelijste slogans: ‘Heb LEF, stem op LEF’, met in de omlijsting gegraveerd: ‘Lijst 22’, het nummer van LEF bij de Tweede Kamerverkiezingen. ‘We zijn een kleine partij’, begint Van Duijn. ‘We worden voor geen enkel debat uitgenodigd. Nos doet alsof er maar 18 in plaats van 26 verkiesbare partijen zijn. Dat is gewoon censuur.’ Daarom, vindt de LEF-voorzitter, is het tijd om over te gaan op actie. ‘We hebben een cadeau voor het grootste elite museum van ons land, dan zetten we onszelf direct op de kaart. Hoe moeten we het anders doen? Op de deur aankloppen en vragen of we alsjeblieft ook mee mogen doen? Zo komen we er echt niet in. We hebben geen geld, maar we hebben de creativiteit en dan kan je heel ver komen.’ Van Duijn gelooft er heilig in dat zijn partij, die nu 350 leden

tel, ver zal komen. Volgens hem kan LEF op twee tot drie zetels rekenen. ‘De Partij voor de Dieren kwam ook met één zetel de Kamer in en dat is alleen op basis van mensen die dieren top vinden. Wij zijn een pechgeneratie van 1,6 miljoen jongeren. Maar we zijn geen one-issuepartij. We zijn een partij door jongeren, voor iedereen.’ Het ophangen van schilderijen in het Rijksmuseum is niet de eerste stunt die LEF uithaalt voor deze verkiezingen. ‘Ik heb gisteren nog bij Ongehoord Nieuws gezegd dat het de meest racistische omroep van Nederland is. Een paar dagen terug hebben we op de ramen van Buitenhof posters geplakt. Er komen nog veel meer acties.’ Van Duijn voelt zich ‘een soort spionnetje’, ook vandaag. ‘De adrenaline giert door mijn lijf natuurlijk.’ In de voorzak van zijn zwarte LEF-hoodie zit een van de vier lijstjes verstopt die hij met dubbelzijdige tape van plan is op te plakken op de wanden van het Rijksmuseum. Zonder problemen weten hij en drie andere LEF-leden binnen te komen. Op naar het eerste doelwit: de befaamde Eregalerij. ‘Zijn jullie bekend met iets opplakken en hard weggrennen?’ vraagt Van Duijn aan zijn medestanders. Maar een reactie van de beveiliging, nadat het eerste schilderij naast ‘Portret van een meisje in het blauw’ van Johannes Cornelisz Verspronck komt te hangen, blijft uit. Ook het tweede en derde schilderij, verspreid over meerdere zalen, worden door de beveiliging niet opgemerkt. Pas na ruim een kwartier verklappen twee jonge bezoekers het aan de beveiliging. Als Van Duijn vervolgens richting Rembrandts Nachtwacht loopt om het laatste schilderij op het glaswerk ervoor te plakken, komen de bewakers in actie.

‘De best mogelijke uitkomst is dat ik gearresteerd word en drie dagen in de cel slaap’, zei Van Duijn voor de actie. ‘Als mijn voorarrest wordt verlengd hebben we sowieso zetels te pakken. Het kan niet in een democratie dat een lijsttrekker voor de verkiezingen wordt opgesloten. Dan gaan jongeren eisen: “Free Daniël van Duijn!”’ In de hoop op arrestatie zet Van Duijn het op een lopen. Een bewaker snelt achter hem aan. ‘Een jongen in een zwarte hoodie van LEF wil niet luisteren’, roept rennend hij in zijn portofoon. ‘Stop hem!’ Als Van Duijn is ingehaald, wordt hij tegen de muur gedrukt. Gearresteerd wordt hij niet, maar hij en zijn LEF-genoten krijgen een toegangsverbod voor het Rijksmuseum. ‘Ze hebben mijn naam niet eens genoteerd’, zegt een van de medeplichtige LEF-leden. ‘Die grijze mensen zijn natuurlijk niet gewend dat daar jongeren komen ravotten’, lacht Van Duijn. Hij vindt het, ondanks het feit dat hij nog op vrije voeten loopt, een geslaagde actie. ‘Die arrestatie komt nog wel een keer.’ Om succesvol te zijn, heb je volgens hem toewijding nodig. ‘Wij hebben mensen die door het vuur willen gaan. Mensen die een tattoo op hun arm durven te zetten’, zegt Van Duijn, terwijl hij zijn mouw oprolt, en de tatoeage op zijn arm laat zien met de belangrijkste partijstandpunten. Zodra die doelstellingen behaald zijn, vinkt hij de vakjes een voor een af, belooft hij. ‘Die andere politici durven niks en zijn allemaal braaf aan het flyeren. Ze zijn allemaal bang om zetels te verliezen. Met angst win je niks. Wij hebben het lef om hier schilderijen op te hangen voor een partij waar we in geloven. En het is ook nog eens fucking leuk om te doen.’

In de Sahel woedt een oorlog op alle fronten, ook online

Bij de conflicten in Mali, Tsjaad en Burkina Faso spelen sociale media en nepnieuws een grote rol. Mirjam de Bruijn, hoogleraar contemporaine geschiedenis en antropologie van Afrika, geeft er dinsdag een nieuwswolfe over. 'Ik doe niet alleen onderzoek, maar wil me ook op een ander manier inzetten.'

DOOR VINCENT BONGERS

Waarom zijn veel landen in de Sahel instabiel?

'Sinds de val van de Libische leider Gadaffi in 2012 is die regio heel onrustig. De Touareg die dienden in zijn presidentiële garde zijn teruggekeerd naar de Sahel en een rebelle begonnen. Dat is een trigger geweest van een nieuwe geweldsspiraal.'

Welke rol spelen sociale media?

'De online en offline wereld zijn niet meer gescheiden, ook niet in oorlogvoering. Na de militaire coup in Mali in 2021 wilde het nieuwe regime af van de Franse invloed in het land. Toen Human Rights Watch een rapport over een door de militaire junta aangerichte slachting in het dorp Moura publiceerde en de Franse internationale omroepen RFI en France 24 daarover berichtten, werden zij ervan beschuldigd valse informatie te verspreiden. Het was echter nieuws dat de Malinese overheid niet beviel.

'De omroepen werden op Twitter en Facebook aangevallen met onterechte beschuldigingen. Met als gevolg dat de omroepen niet meer mogen uitzenden in Mali en Burkina Faso.

'Het is een mediaoorlog op alle fronten. Want in WhatsApp-groepen zie je dat er heel veel gewelddadige berichten vol met desinformatie worden geplaatst en haat tussen etnische groepen wordt aangezet.'

Leidt dat tot meer geweld?

'Dat is de vraag, maar het heeft zeker grote invloed. Ook in Tsjaad, waar ik net ben geweest, is een sterk anti-Frans sentiment. De online campagne, waarvan wordt gezegd dat de Russen erachter zitten, heeft geleid tot protesten tegen de Fransen. Ook wat er tijdens die protesten wordt gepost op bijvoorbeeld Facebook versterkt het sentiment van haat.

'Vroeger gooiden overheden het internet op slot om controle te houden. Nu knokken ze online mee en houden in de gaten waar de spanningen zitten in de bevolking. Je kunt op Facebook zien hoe een protest zich ontwikkelt, zeker in Tsjaad begrijpt de overheid dat heel goed. Kritische influencers worden gevolgd en vervolgd.'

Welke rol spelen de Russen?

'Ze adviseren de regimes over hoe ze sociale media het beste als wapen kunnen inzetten. In Mali en Burkina Faso zijn ze de nieuwe bondgenoot. De Wagner-groep staat te trappelen om in Niger actief te worden. In Tsjaad zijn de Russen officieel nog niet, maar er wordt wel over hun aanwezigheid gesproken. 'Of ze ook trollenfabrieken hebben waar allerlei nepnieuws geproduceerd wordt specifiek voor de Sahel, weet ik niet. We hebben dat proberen uit te zoeken voor de Malinese Twitter-sphere. Maar daar kwamen we toch niet achter, dat moet je toch meer trucjes van de Russische geheime dienst kennen.'

Wat heeft u in Tsjaad gedaan?

'In Tsjaad strijden veel groepen met elkaar: het noorden van het land tegen het zuiden, christen tegen moslim. Er zijn verschillende etnische groepen waar spanningen tussen zijn, ook online. Ik heb daar met jonge journalisten gepraat over hoe ze artikelen kunnen schrijven die niet polariseren. Het gebruik van sommige woorden in een tekst, kan voor een bepaalde groep beledigend zijn en een mogelijke vonk voor escalatie. Sommige schrijvers doen dat bewust, maar veel mensen zijn gepolariseerd zonder dat te weten. 'Hoe kom je erachter of je zelf ook bepaalde beladen woorden gebruikt? Hoe schrijf je een post zonder te polariseren?'

'We willen laten zien dat tegenstellingen onzin zijn. In het gewone leven zijn noorderlingen bevriend met zuiderlingen en christenen met moslims. Ik vind dat ik niet alleen maar onderzoek moet doen, ik wil me ook op een ander manier inzetten. Je voelt je als wetenschapper soms hulpeloos. Wat we doen in Tsjaad is een druppel op een gloeiende plaat, maar je moet wat.'

Mirjam de Bruijn, Desinformatie en Conflict: De rol van nepnieuws bij online oorlogvoering in de Sahel, Leids Actuaaliteitencollege, Rijksmuseum van Oudheden, dinsdag 21 november, 17:00 - 19:00 uur

Poetins onmisbare spookleger

Begraving van omgekomen Wagnersoldaten op een kerkhof in Bakinskaya, Rusland, februari 2023

Paramilitaire groepen als Wagner zijn voor Rusland niet alleen van strategisch belang, aldus de Amerikaanse expert Candace Rondeaux. Zij voorzien ook de door sancties geplaagde economie van geld en grondstoffen. 'Als je het Poetin vraagt, zegt hij dat Wagner niet bestaat.'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO ANP

Het is laat op de avond op 7 februari 2018 als een regen van Amerikaanse raketten inslaat op een divisie in de Syrische stad Khasham. De militairen zijn in gevecht met strijders tegen van dictator Assad. De Amerikanen en de Russen hebben samen een grens afgesproken die de Assads militairen niet mogen passeren. Wanneer ze dat toch doen, reageren de Amerikanen met een raketaanval. In de ochtend wordt duidelijk wat de schade is. Er zijn honderden doden, onder hen ook Russen. De slachtoffers zijn echter niet van het Russische leger, maar van de Wagner-groep, de paramilitaire organisatie die in het Westen pas echt bekend zal worden na de inval in Oekraïne. Het Kremlin ontkent alle betrokkenheid, maar op het Russische socialmediaplatform Vkontakte neemt de activiteit toe: veel huurlingen en veteranen willen weten hoe het met hun vrienden in Syrië is. 'Als je het Poetin vraagt, zegt hij dat Wagner niet bestaat', vertelt Candace Rondeaux, hoogleraar aan Arizona State University en verbonden aan de denktank New America. 'Sterker nog, het woord "Wagner" heeft hij nog nooit gebruikt, zelfs niet toen de muitende leider Prigozjin naar Moskou trok. En ook niet toen Rusland het vliegtuig met hem aan boord opblies.'

Toch heeft Moskou de paramilitaire groepen meer dan ooit nodig, aldus Rondeaux die zich verdiept in het 'spookleger' Wagner en de vele andere 'veiligheidsbedrijven' die hun diensten verlenen aan de Russische overheid. 'Bekende andere groepen zijn onder andere Redut en Akhmat, de organisatie van de Tsjetsjeense leider Kadyrov.' Donderdag bespreekt ze haar onderzoek tijdens een debat bij het Leiden University College.

Rusland is al decennia dit soort groepen aan het betalen en faciliteren. 'Ze zijn op heel veel plekken op de wereld actief. Rusland verkoopt op grote schaal wapens aan wankele regimes. Syrië, Libië en de Centraal Afrikaanse Republiek zijn bekende voorbeelden. Maar ook in Nicaragua en Venezuela tref je ze aan. Meestal gaat het om een militaire junta of een dictatoriaal regime dat niet kan overleven zonder de inzet van extreem geweld tegen haar eigen burgers. In Mali zijn bijvoorbeeld Russische piloten dominant aanwezig. Rusland leent feitelijk een leger uit aan de machthebbers aldaar.'

De paramilitaire groepen leveren wapens en leiden lokale militairen op. 'Die moeten getraind worden om dat Russische wapentuig te gebruiken en leren gevechtsvliegtuigen en -helikopters te besturen. Wagner en andere groepen verzorgen ook de beveiliging en zelfs propaganda voor dictators van regimes die hun wapens kopen.'

Op deze manier houden ze de Russische economie op stoom. 'Landen die niet genoeg geld hebben om wapens te betalen, hebben bijvoorbeeld wel grondstoffen. Rusland is een schurkenstaat die met sancties te maken heeft. Hoe strakker die strop wordt aangelegd, hoe afhankelijker het land wordt van deze paramilitaire groepen om toegang tot bepaalde goederen te houden. Het gevolg is dat ze alleen maar belangrijker worden zolang de Oekraïne-oorlog blijft duren.'

De militaire missie van de groepen is verknoot met zaken doen. 'Het zijn bedrijven en oorlogsmachines. Er is een afhankelijkheidsrelaties tussen het ministerie van Defensie, de door de staat gerunde energiebedrijven en de paramilitairen.' Wagner kreeg vorm in Syrië. 'Daar heeft Rusland een marinebasis die moest worden beschermd. Dat gebeurde door Assad te steunen met wapens en militairen. Een grote speler was hierin de Moran Security Group. Toen zij te veel opvielen en wapentransporten naar Syrië vaker werden onderschept, werd het tijd voor een rebranding. Eerst werd nog een tijd de naam Slavonic Corps gebruikt, daarna ging het Wagner heten.

De groep werd een echt grote speler tijdens de oorlog in de Donbas. Een belangrijk moment was het neerhalen van vlucht

MH17 in 2014 waarbij alle 298 inzittenden, onder wie 196 Nederlanders, omkwamen. 'Voor die gebeurtenis waren Russische separatisten verantwoordelijk. Dat waren niet zomaar wat lokale militieleden die een fout maakten, maar door het Kremlin getrainde en onder controle staande troepen. Het gevolg was dat Westerse landen begonnen met het isoleren van Rusland door sancties op te leggen.'

De situatie in de Donbas liep uit de hand. 'De separatisten maakten er een rommeltje van. Door Wagner meer macht in deze regio te geven hoopte Moskou meer controle te krijgen. De groep greep hard in en vermoordde zelfs een aantal opstandige commandanten van de separatisten.'

Uiteindelijk raakte het Kremlin de controle dan weer kwijt: Prigozjin kon niet aan de ketting worden gehouden en kwam in opstand tegen Moskou. 'Sinds zijn dood, en die van een aantal andere kopstukken, bestaat de organisatie zoals deze was, niet meer. In Oekraïne overgebleven eenheden opereren echter op een kleinere schaal en zijn een verbasterde versie van wat het ooit was. Veel leden zochten hun heil bij Redut en Akhmat.'

In Oekraïne is nu sprake van een patstelling, maar Rondeaux verwacht een escalatie. 'Een van de partijen gaat nog het schakbord van de tafel smijten. Oekraïne heeft niet de capaciteit nu de steun van de vs minder sterk wordt, maar Rusland wel.' Een mogelijkheid is dat de Russen NAVO-lid Polen onder druk gaat zetten. 'Dat is al eerder geprobeerd en was ook een van de redenen waarom er Wagner-eenheden waren gestationeerd in Belarus, dat grenst aan Polen.'

Het plan was mogelijk om de druk op de Poolse grens te verhogen en zo een miliaire ingreep van Polen uit te lokken. 'Dat gevaar bestaat nog steeds. Er zijn nog steeds van dat soort eenheden in Belarus. Het Kremlin houdt deze optie nog steeds in de achterzak.'

We willen aanklagers een vliegende start geven

Wagner-expert Candace Rondeaux komt naar Den Haag om haar onderzoek met Leidse wetenschappers te bespreken. 'We gaan onder andere in op de vraag hoe leden van deze groepen vervolgd zouden kunnen worden. Je kunt de groepen zien als een criminele organisatie. We proberen erachter te komen welke commandanten betrokken waren bij schendingen van mensenrechten. Zo kunnen we de aanklagers bij vervolging door het Internationaal Strafhof in Den Haag een vliegende start geven.'

Haar onderzoek brengt risico met zich mee. 'We zijn voorzichtig en beseffen dat we ons in water met gevaarlijke stromingen begeven. Tot nu toe is het gebleven bij indirecte bedreigingen op Telegram en andere sociale media. Mijn naam en het werk dat ons team doet, wordt wel eens genoemd. Bedreigers laten ons weten dat ze ons in de gaten houden. Verder zijn er hier en daar wel verdachte hacks geweest. Hoe dichter we bij het compleet beschrijven van deze groeperingen komen, des te groter wordt de uitdaging op het gebied van veiligheid.'

Ghost Army, Snapshot of the Wagner Group's Operations and Structures, LUCIR Debat, Leiden University College, Anna van Buurenplein 301, Den Haag, donderdag 16 november 15:00 uur

Eerlijke kansen. Goede zorg. Betaalbare woningen. Een groene, duurzame leefomgeving. Ruimte voor natuur. Samen kan het.

In Leiden weten we: samenwerken loont. Al jaren slaan GroenLinks en de PvdA de handen ineen om Leiden eerlijker, socialer en duurzaam te maken.

We luisteren naar zorgen die leven in de stad. We zoeken de dialoog. We durven problemen te benoemen en werken samen aan oplossingen. Samen nemen we verantwoordelijkheid. Nu en voor de generaties na ons. Samen met jou.

Samen vergroenen we Leiden. Van het Singelpark tot de Stevnhof, van Noord tot Leiden-Zuidwest. We maken ruimte voor natuur en kleuren de straten groen. In overleg met de stad en bewoners. Zodat Leiden gezond en leefbaar blijft, nu en in de toekomst.

Samen voor bestaanszekerheid en gelijke kansen. We willen dat iedereen mee kan doen, wie je ook bent en waar je ook vandaan komt. Daarom investeren we al jaren in werkgelegenheid. We bouwen volop betaalbare woningen en hebben geknokt voor de sociale huur. Voor Leidenaars die wat minder goed mee kunnen komen, hebben we de ruimhartigste regelingen van het land. In het bijzonder voor de Leidse jeugd. Zodat elk kind zich goed kan ontwikkelen, zonder zorgen.

Bestaanszekerheid betekent ook dat je kan zijn wie je wil zijn. Daarom zetten we ons in voor een inclusief Leiden, zonder racisme en discriminatie.

Samen staan we sterker. Samen boeken we resultaat. In Leiden laten we dat zien. In samenwerking met jou. Onze tijd vraagt om daadkracht en heldere keuzes. Niet alleen in Leiden. Ook landelijk.

De vele uitdagingen die op ons land afkomen zijn simpelweg te groot voor stilstand of politieke patstellingen. Onze planeet warmt elk jaar verder op. De natuur gaat achteruit. Onze zorg staat onder druk. De woningnood is nog steeds schrijnend. En de kloof tussen arm en rijk? Die kunnen we niet nóg verder laten groeien.

Samen maken we een vuist voor een eerlijker, groener Nederland. Daarom zijn wij Leidse wethouders trots op de samenwerking tussen onze partijen. Deze verkiezingen zijn wij GroenLinks-PvdA. Wij vragen jou om met ons mee te doen. Kies ook GroenLinks-PvdA. Want samen maken we het verschil. Samen maken we het verschil voor een groen en eerlijk Nederland.

Samen kan het.

Dit is onze kans.

Abdelhaq Jermoumi
Wethouder Kansengelijkheid,
Jeugd en Onderwijs

Ashley North
Wethouder Klimaat,
Mobiliteit en Financiën

Yvonne van Delft
Wethouder Energietransitie,
Werk & Inkomen en Cultuur

Stem op
22 november

**GROEN
LINKS PvdA**

OPINIE

Energietransitie eist rationele (en geen symbolische) aanpak

Als universiteiten de fossiele industrie uitsluiten, zal dat de energietransitie vertragen, beweren **Marc Koper**, **Sense Jan van der Molen** en **Victor van der Horst**.

Met interesse hebben we de reactie van Geert-Jan Kroes, Liesbeth Hondelink en Gerrit Schaafsma ('Waarom wij geen Shell-reclame willen zijn', *Mare* 7, 2 november) gelezen. Zij vatten ons stuk ('Fossiele banden verbreken? Die tijd hebben we niet!' *Mare* 5, 12 oktober) samen in twee overlappende beweringen die ze menen te ontcrachten. De kernvraag is: gaat de energietransitie sneller met of zonder de fossiele industrie? Wij denken dat het uitsluiten van de industrie vertragend werkt. Zij beweren het omgekeerde. We lopen hun argumentatie langs. Voor de vergroening van de staal- en ammoniakindustrie, twee grote CO₂-uitstoters, is veel groene waterstof nodig, zoals de auteurs onderschrijven. Die moet op grote schaal worden gemaakt via elektrolyse van water op basis van (heel veel) duurzame elektriciteit. De fossiele industrie maakt zulke elektrolyse-apparaten niet zelf, maar bouwt wél de grote fabrieken waarin deze technologie kan worden opgeschaald en worden gekoppeld aan bestaande chemische processen. Shell zet momenteel in de Botlek de grootste waterstof-fabriek van Europa neer. Misschien doen ze dat om ons

zand in de ogen te strooien, zoals onze critici denken, maar de realiteit is dat wij dat soort fabrieken (en de technische ervaring en het kapitaal om ze te bouwen) heel hard nodig hebben voor de energietransitie. Kortom, als we Shell, of wie dan ook met de benodigde capaciteiten, uitsluiten van deze activiteiten, gaat dat direct ten koste van de snelheid van de energietransitie. Waar wij stellen dat de fossiele industrie nodig is om te kunnen opschalen, verwerpen Kroes e.a. dit idee. Als argument komen ze met een voorbeeld: het bedrijf Tesla dat de auto-industrie heeft vernieuwd. Nu delen wij het vertrouwen in het vrije-marktsysteem; het is zo dat vernieuwende technologie vaak afkomstig is van nieuwkomers. Maar niet elke markt is hetzelfde en de automobiemarkt is niet te vergelijken met de energie- en staalindustrie. Al was het maar omdat de staat de dure infrastructuur voor auto's - het wegennet- betaalt (en Tesla's ook nog eens flink heeft gesubsidieerd). Voor een nieuw bedrijf is het aanleggen van grote infrastructuur echter een onneembare hindernis. Een 'Tesla Steel' is dus onrealistisch; de marges van de staalindustrie zijn Elon Musk ongetwijfeld te klein. Hier is overheidsingrijpen de beste en snelste oplossing. Met wortel, maar ook met stok: 'Hier zijn de nieuwe regels, zorg maar dat je er binnen een X aantal jaar aan voldoet, en je mag daarbij echter wel hulp zoeken, bijv. van universitaire onderzoekers.' Daarnaast is Tesla een ongelukkig voorbeeld, omdat we intussen weten dat Musk zijn (deels via groene subsidies verdiende) geld gebruikt voor zeer vervuilende, nutteloze hobbyprojecten met SpaceX, zoals ruimte-toerisme. Een terugkerende stelling in het debat luidt: de fossiele industrie wil helemaal niet vergroenen, misleidt het publiek en gebruikt universitair onderzoek als valse reclame. Maar tot voor kort wist niemand in Leiden welke samenwerkingen er waren. En naar nu blijkt, focussen alle 'omstreden' projecten daadwerkelijk op duurzaamheid.

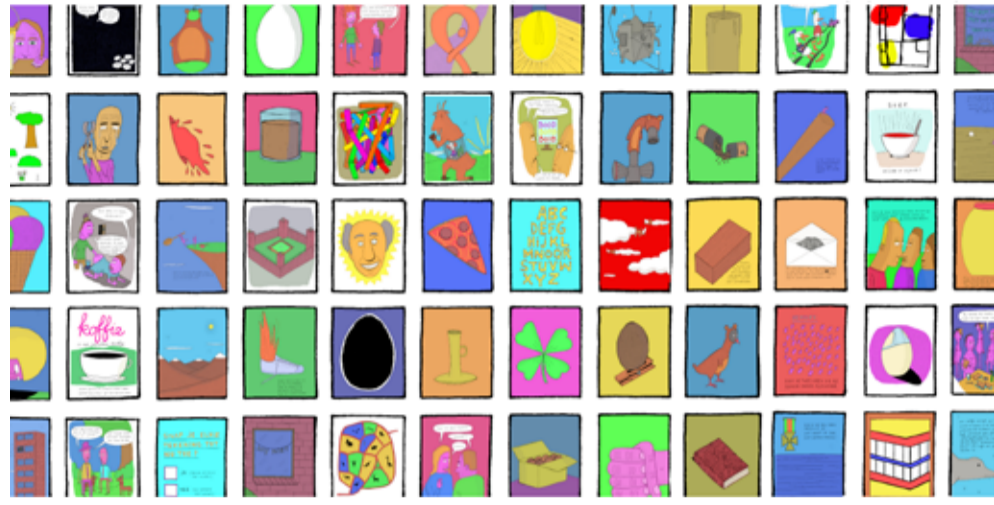
Zelfs als er op een andere manier sprake is van *greenwashing*, raakt het verbreken van de banden tussen universiteiten en fossiele industrie niet de kern. De verantwoordelijkheid voor de klimaatcrisis ligt namelijk niet primair bij de fossiele industrie, maar bij de samenleving als geheel, die profiteert van goedkope energie. De industrie levert, maar wij consumeren. Derhalve moet de kern van de aanpak van de klimaatcrisis een effectief energie- en klimaatbeleid van onze overheid zijn, liefst op internationaal niveau: een rationele, pragmatische aanpak. Weg van het fatalistische 'fossiel doet toch niets' naar het dwingende 'fossiel zal wel moeten!' Dan zien we ook veel beter dat er al heel veel bereikt is. Zo is in de laatste zes jaar de totale Nederlandse broeikasgasemissie met 25 procent gedaald. Dat is lang niet genoeg, maar het geeft wel richting. Shell is de grootste investeerder in Nederlandse windenergie op zee. Moeten we Shell dus blind vertrouwen? Nee, natuurlijk niet. Vandaar: wortel en stok. We zijn het met Kroes, Hondelink en Schaafsma eens dat er strengere overheidsregels moeten komen. Alleen is het verbreken van alle banden met de fossiele industrie ons te makkelijk en lost het domweg het probleem niet op. Regelgeving voor universitaire samenwerkingen die gericht is op het halen van de Parijs-akkoorden onderschrijven we, maar de toevoeging 'op aantoonbare en/of praktische wijze' is daarbij wel cruciaal. Anders blijft het opnieuw symbolisch, idealistisch en vooral onpraktisch.

Marc Koper is hoogleraar scheikunde. Hij heeft samenwerkingen met Shell en diverse andere bedrijven.

Sense Jan van der Molen is hoogleraar natuurkunde. Hij werkt niet samen met de fossiele industrie.

Victor van der Horst is masterstudent wiskunde en lid van de universiteitsraad.

ZODRA HET JOU LUKT OM TIEN MINUTEN NORMAAL TE DOEN MAG JE EEN STICKER UITZOEKEN

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4,500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week bijles en huiswerkbegeleiding op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 6 leerlingen groep, 4, 7 en 8. Taal en rekenen. **Voortgezet onderwijs:** *Biologie, 4 vmbo. *NASK, biologie, 2 vmbo. *Engels, 2 vwo. *NASK (natuur- en scheikunde), 2 mavo. *Wiskunde, 2 vmbo. *Nederlands, 4 havo. *Wiskunde, 2 vmbo basis/ka-

der. **Leiden-Zuid**, *4 leerlingen basisonderwijs, groep 4, 5 en 6. Woordenschat, lezen. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijs-winkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekooen@owwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., Wateringweg 129. 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@
mastodon.online
Bluesky @mareonline.nl
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad
Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 10.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl

Anoushka Kloosterman
a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Marcielle van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Tamar Tros (stagiair)

Medewerkers: Romy van den Akker |
Emiel Beinema | Lente van den Berg |
Remco Breuker | Josette Daemen |
Lorenzo Gerritsen | Omar Ghaly | Olaf
Leeuwis | Maia de Quay

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg,
joostmarcellis.nl

Fotografie: Taco van der Eb |
Marc de Haan

Illustraties: Bas van der Schot |
Bandirah | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk,
Broek op Langedijk

Advertenties: Bureau van Vliet B.V.
Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem
Telefoon 023 - 571 47 45 |
E-mail sales@bureauvanvliet.com
<https://bureauvanvliet.com/>
advertentie/Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit
(voorzitter) | Frank Israel (vice-
voorzitter) | Alexander Pleijter
(secretaris) | Willem van der Does |
Annemarie Drahmman | Nour Eldin
Emara | Rosanne Hertzberger |
Zoë van Litsenburg | Frank Rensen |
Marten Jesse Pot | Hermelijnt Smits

Eén personage is even een cocaplant

Willen we meer of minder drank en drugs? In een bomvolle zaal met studenten en ouders speelde Stichting Time Out de interactieve theatervoorstelling *Coke Show*. 'Als je op een studentenvereniging niet meer mag drinken, komt er niemand meer.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO TACO VAN DER EB

Bijna tien procent van de universitaire studenten gebruikte in 2022 cocaïne en ruim vijftien procent gebruikte dat ooit eerder. Voor lachgas was dat respectievelijk negen en bijna dertig procent. Ook gebruikte ruim zeventien procent dat jaar xtc en had bijna een kwart dit eerder gebruikt, zo berekende het Trimbos Instituut. Maar nog altijd is drank vele malen populairder dan elke andere vorm van veroving: 85 procent van de studenten dronk in 2022 alcohol, waarvan bijna elf procent overmatig drinkt (mannen meer dan 21 glazen per week en vrouwen meer dan 14). Het drank- en drugsgebruik nam toe tijdens de coronapandemie, becijferde studenteninitiatief Stichting Lieve Mark. De stichting hield tijdens de lockdown een enquête onder achttuizend studenten, waaruit bleek dat een kwart van hen meer drugs was gaan gebruiken. Genoeg reden voor de stichtingen Time Out en Lieve Mark om de interactieve voorstelling *Coke Show* te maken over excessief middelengebruik, die tot stand kwam op basis van gesprekken met jongeren. Dinsdagavond was de première in de grote zaal van de Leidse concertzaal Nobel, waar honderden studenten én ouders naartoe kwamen. Plaats van handeling is de fusie van een studentenhuus, waar vijf studenten met elkaar samenwonen. Zij verschillen alleen nogal in hoe ze omgaan met drank en drugs: Eke is geheelonthouder, terwijl Pim en Rutger er wel pap van lusten.

Het resultaat is een twee uur durende mix van muziek (liedje: 'Waarom vraagt niemand hoe het gaat?'), extravert theater (één personage is even een cocaplant) en een quiz met de mensen in de zaal (de beste instapdrug blijkt een kwartje xtc te zijn). De voorstelling wil vooral niet moraliseren, maar de acteurs proberen door middel van stellingen wel in gesprek te gaan met het publiek. Bij de stelling 'een kennis van mij heeft weleens iemand op de bek geslagen door drank of drugs', staat een aantal mensen op. Maar op de vraag of ze zo iets zelf weleens hebben gedaan, gaat iedereen zitten. Er volgt gelach in de zaal. Op de vraag of drugs gelegaliseerd moeten worden, weten weinig mensen een antwoord. 'Ik zou niet zo goed weten hoe we het moeten reguleren, maar we moeten er wel over in gesprek gaan', zegt een studente. 'Veel mensen weten dat het slecht is, maar ik denk dat regulering het probleem niet gaat oplossen', reageert een ander. 'Mensen komen er toch wel aan.' Volgens een personage in de show is het veelvuldig gebruik van drugs echter een deel van de reden dat misdaadverslaggever Peter R. de Vries is vermoord. 'Het hele land was in rep en roer, hoe kon dit gebeuren?', zegt de actrice. 'Ik kan jullie vertellen hoe dat kan. Namelijk als uitspraken als "Hoe hou je Lowlands anders vol?" of "Inkakken is bijpakken" normaal worden gevonden.' Ook blijkt dat veel studenten hun middelengebruik voor hun ouders verzwijgen. Mogelijk komt dat omdat veel van hen zich daar

slecht over voelen. Hoewel slechts een paar hun hand opsteken bij de vraag of ze zelf vinden dat ze iets verkeerd doen wanneer ze drugs gebruiken, wordt er vooral instemmend gereageerd op de stelling dat het verkeerd voelt ten opzichte van hun ouders. Een vader vertelt dat zijn zoon hem onlangs opbiechte soms xtc en cocaïne te gebruiken. 'Hij zegt dat hij het eens per maand doet, dus dat aantal heb ik maar verduubeld. Maar ik ben blij dat hij het heeft verteld, ook al houdt het gebruik ook enig risico in.' Hoewel nog altijd een minderheid van de studenten drugs gebruikt, is drank vaak een vast onderdeel van de week. 'Zouden jullie het accepteren als het bestuur van je studentenvereniging zegt dat er niet meer gedronken mag worden?' vraagt Martijn Janse van Stichting Lieve Mark. Een studente: 'Dan komt er niemand meer.' Janse: 'Dus het bestaansrecht van een studentenvereniging is alcohol?' 'Het is heel erg, maar ik denk van wel.' Een vader van twee studerende kinderen zegt dat ze beiden niet drinken. 'Mijn jongste studeert in Amsterdam, maar gaat niet meer naar borrels van zijn studentenvereniging. Juist omdat hij als enige niet drinkt, en zegt dat het dan na anderhalf uur niet leuk meer is omdat dan de drankspelletjes beginnen. Met drie Fanta is dat toch minder interessant. Het is best moeilijk om degene te zijn die niet meedoet.'

Studieverenigingen: 'We willen af van de sociale druk om te drinken'

Alcoholvrije drankjes promoten, studenten met een glaasje te veel op weigeren en zorgen dat iedereen veilig thuiskomt. Het is een aantal van de afspraken in het nieuwe convenant alcohol- en middelengebruik dat Leidse studieverenigingen tekenden. 'We willen van de sociale druk rondom alcohol af'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

'Het is goed dat we met de universiteit duidelijke afspraken hebben over alcoholgebruik', zegt Jelle Boer, voorzitter van de Historische Studievereniging Leiden (HsvL). 'Zo zorgen we dat alle studieverenigingen dezelfde regels hanteren.' In totaal tekenden 33 studieverenigingen samen met het Leids Assessoraten Overleg (LASSO) en het Studievereniging Overleg Platform (StOP) het convenant op 9 november. Het convenant is gebaseerd op een alcoholconvenant dat in 2021 al door studentenverenigingen die zijn aangesloten bij de Plaatselijke Kamer van Verenigingen werd getekend. Zelf zijn deze regels niets nieuws voor HsvL, vertelt Boer. 'Voor ons is het convenant alleen een bevestiging van alles wat wij al deden. We letten al op het alcoholgebruik en zorgen dat onze leden veilig thuiskomen. Veel leden drinken niet eens alcohol. Er is iemand die altijd cola drinkt, dat is zelfs zijn bijnaam geworden.' Zo draait de historische studievereniging ook zogenoemde 'nuchterheidsdiensten'. Boer: 'Dat betekent dat er altijd leden van de commissie en het bestuur nuchter aanwezig zijn en niet naar huis mogen voordat de rest naar huis is. Andere studieverenigingen gaan dit ook doen, maar wij doen dit al heel lang.' Volgens LASSO-voorzitter Sterre Burmeister zorgt het convenant voor meer inclusiviteit. Zo heeft een studievereniging van de faculteit Governance and Global Affairs een alcoholvrije studieborrel georganiseerd. 'We zagen dat andere leden op die borrel afkwamen dan normaal. Mensen die vanwege hun religie of gezondheid niet drinken, of simpelweg omdat ze er geen behoefte aan hebben, voelden zich fijner om dan wel op de borrel te verschijnen.' Een van de afspraken in het convenant is dat organisatoren van borrels moeten zorgen dat er alcoholvrije alternatieven aanwezig zijn en het gebruik ervan ook stimuleren en promoten. 'Het is belangrijk dat studieverenigingen tegen elkaar zeggen: we letten op elkaar en zorgen voor elkaar. Studenten die te veel gedronken hebben kunnen geweigerd worden op studieactiviteiten en als studenten dan te veel gedronken hebben, zorgen we dat iedereen veilig thuiskomt. Het staat verenigingen vrij hoe ze daar invulling aan geven.' Voor studieactiviteiten op campus gold al langer een alcohol- en middelprotocol. Zo is er een totaalverbod op drugs en om alcohol te mogen schenken op borrels is er vooraf schriftelijke toestemming van het bestuur nodig. 'We willen af van de sociale druk van het drinken van alcohol. De gezelligheidsfactor speelt daarbij een grote rol, van: 'Ah joh, neem er nog eentje'. Ik denk dat het goed is dat er tegenwoordig meer bewustzijn is van de gevaren van alcohol- en middelengebruik. Het is goed dat we elkaar daarop aanspreken. We geven het signaal af dat het ook goed is als je gewoon een colaatje bestelt.'

Vijf wetenschappers vormden een eeuw geleden de toekomst van de natuurkunde

In de podcast 'De Leidsche Vijf' leer je hun leven en werk kennen

‘Ik dronk vroeger vijftien koppen thee per dag’

DOOR EMIEL BEINEMA
FOTO TACO VAN DER EB

Je werkt bij Exclusivithee aan de Botermarkt. Ben je inmiddels thee-expert?

‘Toen ik begon, wist ik er eigenlijk nog niet zo veel van, behalve dat ik thee lekker vind, en gezellig. Sinds ik hier werk heb ik dus heel veel geleerd. Ik ben wel al sinds jong een theeleut. Op mijn veertiende dronk ik vijftien koppen groene thee per dag. Dat is nu iets minder, maar ik drink het nog steeds graag.’

Heb je alle soorten die jullie verkopen geproefd?

‘Al 80 procent, denk ik. Veel van de andere smaken ken ik wel een beetje. We hebben zeven verschillende *breakfast*

teas: die heb ik nog niet allemaal gedronken, maar je kunt het verschil ertussen wel ruiken. Het is wel mijn doel om ze allemaal te proeven, maar we hebben ongeveer 220 smaken, dus daar ben ik nog niet.’

Wat is je favoriet?

‘Ik ben erg van groene thee met een fruitsmaakje. We hebben er een met yuzu, een Japanse citrusvrucht. Die vind ik heel lekker. Een ander is mijn favoriete geur: groene thee met lychee erin. Voor sommige mensen ruikt die veel te zoet, maar als je er thee van zet, is de fruitsmaak precies sterk genoeg. ‘Als ik de rest van mijn leven maar één

thee mocht drinken, zou ik voor jasmijnthee gaan. Dat past bij alles, terwijl andere soorten meer een moment hebben. Zwarte thee is in de ochtend het lekkerst, ‘s middags ga ik eerder voor een groene thee of een matcha. Later op de middag een witte thee en voor ik ga slapen een kruidenthee.’

Wat vind je het leukst om te doen?

‘Klanten helpen die niet precies weten wat ze willen. Dan wordt het een kleine ontdekkingsreis en kan ik bedenken wat ik ze laat ruiken. Vooral als Wendy, de eigenaar, er ook staat. Zij weet ontzettend veel.

‘Als je om een matcha latte komt vragen, maak je me ook blij. Die vind ik leuk om te maken. Toen ik matcha de eerste keer puur proefde, was het net visolie. Ik had te lage kwaliteit gekocht. Nu durf ik bij andere cafés geen matcha meer te bestellen, want meestal zijn ze niet lekker. Wij hebben er drie verschillende: van een wat meer grondachtige cacao-smaak tot een frisse grasachtige.

‘Binnenkort gaan we een nieuwe verkopen: mijn Japanse collega heeft hem gevonden in Uji, het mekka van matcha. Nu ligt hij bijna in de winkel, maar als je zaken wilt doen met Japanners moet je eerst een goede relatie met ze opbouwen: je moet elkaar kennen en vertrouwen voor je hun product mag verkopen, zeker bij een familiebedrijf. Gelukkig hebben we een collega die dat kan. Ik doe Japanstudies en hoop dat later zelf ook te kunnen. Hopelijk kan ik een keer met haar mee naar Japan.’

COLUMN | OMAR GHALY

De genaaide pechgeneratie stemt zelfzuchtig voor het eigenbelang

Dat studenten een bijzondere waardering hebben voor ongegeneerd eigenbelang weet ik als geen ander. Maar zelfs ik ben deze campagne geschrokken van de zelfzuchtige houding van studenten ten opzichte van de politiek. In mijn naïeve droombeeld kiest men in een parlementaire democratie volksvertegenwoordigers die de beste besluiten nemen voor het land. In andere woorden draait het erom dat je een afspiegeling krijgt van alle ideeën die in Nederland leven, niet een afspiegeling van alle mensen die in Nederland leven. Mijn medestudenten denken daar anders over. Eerst maar even de feiten op een rij. Volgens een peiling van I&O,

stemmen jongeren vooral voor de belangen van hun eigen generatie. Citaat: ‘Naarmate de leeftijd toeneemt, neemt het stemmen voor het eigenbelang af.’ Nu de datum van de verkiezingen met rasse schreden nadert, blijkt dat deze peiling de spijker op zijn kop slaat. Zo was ik bij het door de PKvV georganiseerde debat in de Stadsgehoorzaal. Ik verheugde mij op een inhoudelijke uitwisseling van gedachten door de aanwezige kandidaat-Kamerleden, af en toe onderbroken door een snedige opmerking van Jort Kelder. De opzet van het debat leidde tot heel andere resultaten. Een groot deel van de tijd liepen de politici over een *catwalk* waarna ze een korte *pitch* moesten houden om daarna een stortvloed aan *questions* te beantwoorden uit de *audience*.

Het niveau van die *questions* was treurig. De helft van de keren ging het linksom of rechtsom over hoe zwaar studenten het wel niet hebben en hoe erg de pechgeneratie genaaid is. Alsof andere groepen het wel zo makkelijk hebben in Nederland. Om maar een voorbeeld te geven, het woord toeslagenouders is heel het debat niet gevallen. Ook Jort Kelder werd het even te veel. Toen hij de zaal

verzocht om het voor héél even *niet* over de eigen poen te hebben wist ik hoe diep we gezonken waren. Een andere uitwas van dit egostemmen onder jongeren is de Studenten Stemmehulp van svL. Daar worden de thema’s van deze verkiezingen platgeslagen in twintig stellingen. Aan het thema zorg bijvoorbeeld wijdt de stemhulp twee stellingen. De eerste stelt dat de capaciteit voor gratis sOa-tests moet worden uitgebreid. Ja, u leest het goed. De grote splijtzwam deze verkiezingen, het punt waarop jongeren hun stem moeten baseren, is het gemak waarmee je kunt testen of je een druiper hebt. De tweede stelling vindt dat de overheid zich ‘actief inzetten’ moet om mentale gezondheid onder jongeren te verbeteren. Alsof daar niet allang programma’s voor bestaan en alsof iemand daar tegen kan zijn. Als je jezelf dan door negentien stellingen eigenbelang hebt weten te werken komt het ludiek bedoelde dieptepunt bij stelling twintig. ‘Bier moet gratis worden.’ Misschien heb ik het allemaal verkeerd gelezen en is dit satire van de bovenste plank, dat zou mij in ieder geval flink opluchten. Maar in de tussentijd heb ik maar één antwoord op die stelling: ‘Ik ben tegen.’

Omar Ghalay is student Egyptologie

‘De splijtzwam van deze verkiezingen is het gemak waarmee je kunt testen of je een druiper hebt’